

V Bruseli 20. 5. 2020
COM(2020) 525 final

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY,

ktoré sa týka národného programu reforiem Slovenska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovenska na rok 2020

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY,

ktoré sa týka národného programu reforiem Slovenska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovenska na rok 2020

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii¹, a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

- (1) Komisia 17. decembra 2019 prijala ročnú stratégiu udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politik na rok 2020. Náležite pri tom zohľadnila Európsky pilier sociálnych práv, ktorý vyhlásili Európsky parlament, Rada a Komisia 17. novembra 2017. Komisia 17. decembra 2019 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania, v ktorej Slovensko neurčila za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým sa vykoná hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady týkajúce sa hospodárskej politiky v eurozóne.
- (2) Správa o Slovensku na rok 2020² bola uverejnená 26. februára 2020. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Slovensko dosiahlo pri plnení odporúčaní pre jednotlivé krajiny prijatých Radou 9. júla 2019³, následné opatrenia v nadväznosti na odporúčania prijaté v predchádzajúcich rokoch, ako aj pokrok Slovenska pri dosahovaní jeho národných cieľov stratégie Európa 2020.
- (3) Svetová zdravotnícka organizácia 11. marca 2020 oficiálne vyhlásila šírenie ochorenia COVID-19 za globálnu pandémiu. Ide o závažné ohrozenie verejného zdravia, ktoré sa

¹ Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.

² SWD(2020) 524 final.

³ Ú. v. EÚ C 301, 5.9.2019, s. 117.

dotýka občanov, spoločností aj hospodárstiev. Vyvíja výrazný tlak na vnútroštátne systémy zdravotnej starostlivosti, naruša globálne dodávateľské reťazce, vyvoláva volatilitu na finančných trhoch, spôsobuje otrasy v oblasti spotrebiteľského dopytu a negatívne vplýva na rôzne odvetvia hospodárstva. Ohrozuje pracovné miesta a príjmy ľudí, ako aj podnikanie spoločností. Spôsobila zásadný hospodársky otras, ktorý má v Európskej únii už teraz závažné dôsledky. Komisia 13. marca 2020 prijala oznámenie⁴, v ktorom vyzvala na koordinovanú ekonomickú reakciu na krízu, pričom táto reakcia by mala zahŕňať všetkých aktérov na vnútroštátnej úrovni i na úrovni Únie.

- (4) Viaceré členské štáty vyhlásili núdzový stav alebo zaviedli núdzové opatrenia. Akékoľvek núdzové opatrenia by mali byť striktné primerané, nevyhnutné, časovo obmedzené a v súlade s európskymi a medzinárodnými normami. Mali by podliehať demokratickému dohľadu a nezávislému súdному preskúmaniu.
- (5) Komisia 20. marca 2020 prijala oznámenie o aktivácii všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu⁵. Doložkou podľa článku 5 ods. 1, článku 6 ods. 3, článku 9 ods. 1 a článku 10 ods. 3 nariadenia (EÚ) č. 1466/97 a článku 3 ods. 5 a článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1467/97 sa uľahčuje koordinácia rozpočtových politík v obdobiach prudkého hospodárskeho poklesu. Komisia vo svojom oznámení adresovanom Rade vyjadrila názor, že vzhľadom na očakávaný prudký hospodársky pokles v dôsledku pandémie COVID-19 súčasné podmienky umožňujú aktiváciu doložky. Ministri financií členských štátov 23. marca 2020 vyjadrili súhlas s názorom Komisie. Aktivácia všeobecnej únikovej doložky umožňuje dočasný odklon od postupu úprav smerom k dosiahnutiu strednodobého rozpočtového cieľa za predpokladu, že to neohrozí fiškálnu udržateľnosť v strednodobom horizonte. Pokiaľ ide o nápravnú časť paktu, Rada môže na základe odporúčania Komisie takisto rozhodnúť, že prijme revidovanú fiškálnu trajektóriu. Všeobecnou únikovou doložkou sa nepozastavujú postupy Paktu stability a rastu. Členským štátom to umožňuje odchyliť sa od rozpočtových požiadaviek, ktoré by sa za bežných okolností uplatňovali, zatiaľ čo Komisii a Rade to umožňuje uskutočniť potrebné opatrenia koordinácie politík v rámci paktu.
- (6) V záujme obmedzenia a kontroly šírenia pandémie, posilnenia odolnosti vnútroštátnych systémov zdravotnej starostlivosti, zmiernenia sociálno-ekonomických dôsledkov prostredníctvom podporných opatrení pre podniky a domácnosti, ako aj v záujme zabezpečenia primeraných zdravotných a bezpečnostných podmienok na pracovisku s cieľom obnoviť hospodársku činnosť treba ďalej konať. Únia by mala v plnej miere využiť rozličné nástroje, ktoré má k dispozícii, aby podporila úsilie členských štátov v týchto oblastiach. Členské štáty a Únia by zároveň mali spolupracovať na príprave opatrení, ktoré sú potrebné na návrat k normálnemu fungovaniu našich spoločností a hospodárstiev a k udržateľnému rastu, pričom tieto opatrenia by mali okrem iného zahŕňať zelenú a digitálnu transformáciu a mali by vychádzať z ponaučení z tejto krízy.
- (7) Kríza spôsobená ochorením COVID-19 preukázala flexibilitu jednotného trhu pri prispôbovaní sa mimoriadnym situáciám. Na to, aby bolo možné zabezpečiť rýchly a hladký prechod do fázy oživenia a zaistiť voľný pohyb tovaru, služieb a pracovníkov, je však nutné, aby sa mimoriadne opatrenia, ktoré bránia normálnemu fungovaniu jednotného trhu, odstránili hneď, ako stratia svoje opodstatnenie. Súčasné

⁴ COM(2020) 112 final.

⁵ COM(2020) 123 final.

kríza poukázala na potrebu krízových plánov pripravenosti v sektore zdravotníctva, ktoré by zahŕňali najmä zlepšené stratégie nákupov, diverzifikované dodávateľské reťazce a strategické rezervy základných potrieb. Ide o kľúčové prvky pre vypracovanie širších krízových plánov pripravenosti.

- (8) Zákonodarca Únie už zmenil príslušné legislatívne rámce⁶, aby umožnil členským štátom mobilizovať všetky nevyužitú zdroje z európskych štrukturálnych a investičných fondov na riešenie mimoriadnych dopadov pandémie ochorenia COVID-19. Uvedenými zmenami sa zabezpečí dodatočná flexibilita i zjednodušené a racionalizované postupy. V snahe zmierniť tlaky v oblasti peňažných tokov môžu členské štáty v účtovnom roku 2020 – 2021 zároveň využiť 100-percentnú mieru spolufinancovania z rozpočtu Únie. Slovensku sa odporúča, aby tieto možnosti v plnej miere využilo na pomoc jednotlivcom a odvetviam, ktorých tieto výzvy zasiahli najviac.
- (9) Sociálno-ekonomické dôsledky pandémie sa vzhľadom na odlišné modely špecializácie a nedostatky v infraštruktúre v jednotlivých regiónoch pravdepodobne prejavujú nerovnomerne. Z toho vyplýva značné riziko zväčšovania regionálnych rozdielov na Slovensku, najmä medzi hlavným mestom a západným Slovenskom na jednej strane a východným a juhovýchodným Slovenskom na strane druhej. V kombinácii s rizikom dočasného prerušenia procesu konvergencie medzi jednotlivými členskými štátmi si súčasná situácia vyžaduje cieľnú politickú reakciu.
- (10) Slovensko predložilo 18. mája 2020 svoj národný program reforiem na rok 2020 a svoj program stability na rok 2020. S cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi sa obidva programy posudzovali súčasne.
- (11) Na Slovensko sa v súčasnosti vzťahuje preventívna časť Paktu stability a rastu.
- (12) Rada 13. júla 2018 odporučila Slovensku, aby zabezpečilo, že nominálna miera rastu čistých primárnych verejných výdavkov⁷ v roku 2019 neprekročí 4,1 %, čo zodpovedá ročnej štrukturálnej úprave vo výške 0,5 % HDP. V celkovom hodnotení Komisie sa potvrdila značná odchýlka od odporúčaného postupu úprav smerom k dosiahnutiu strednodobého rozpočtového cieľa, a to v roku 2019, ako aj v rokoch 2018 a 2019 posudzovaných spolu. Vzhľadom na aktiváciu všeobecnej únikovej doložky však nie sú ďalšie kroky v rámci postupu pri značnej odchýlke v prípade Slovenska opodstatnené.
- (13) Vláda vo svojom programe stability na rok 2020 počíta so zhoršením celkového salda z deficitu vo výške 1,3 % HDP v roku 2019 na deficit vo výške 8,4 % HDP v roku

⁶ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/460 z 30. marca 2020, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1301/2013, (EÚ) č. 1303/2013 a (EÚ) č. 508/2014, pokiaľ ide o osobitné opatrenia na mobilizáciu investícií v systémoch zdravotnej starostlivosti členských štátov a v iných odvetviach ich hospodárstiev v reakcii na výskyt ochorenia COVID-19 (Investičná iniciatíva v reakcii na koronavírus) (Ú. v. EÚ L 99, 31.3.2020, s. 5) a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/558 z 23. apríla 2020, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1301/2013 a (EÚ) č. 1303/2013, pokiaľ ide o špecifické opatrenia na zabezpečenie mimoriadnej flexibility pri využívaní európskych štrukturálnych a investičných fondov v reakcii na výskyt ochorenia COVID-19 (Ú. v. EÚ L 130, 24.4.2020, s. 1).

⁷ Čisté primárne verejné výdavky pozostávajú z celkových verejných výdavkov bez úrokových výdavkov, výdavkov na programy Únie plne hrađených z fondov Únie a nediskrečných zmien vo výdavkoch na dávky v nezamestnanosti. Tvorba hrubého fixného kapitálu financovaná z vnútroštátnych zdrojov je rovnomerne rozložená na obdobie štyroch rokov. Diskrečné príjmové opatrenia alebo zvýšenia príjmov vyplývajúce z právnych predpisov sú zohľadnené. Jednorazové opatrenia na strane príjmov aj výdavkov sú vzájomne započítané.

2020. Predpokladá sa, že deficit v roku 2021 klesne na 4,9 % HDP, v roku 2022 na 3,7 % HDP a v roku 2023 dosiahne 2,9 % HDP. Po tom, ako pomer verejného dlhu k HDP v roku 2019 klesol na úroveň 48 % HDP, sa podľa programu stability na rok 2020 očakáva, že sa v roku 2020 zvýši na úroveň 61,2 %. Makroekonomický a fiškálny výhľad je ovplyvnený vysokou neistotou súvisiacou s pandémiou ochorenia COVID-19.

- (14) Slovensko prijalo v reakcii na pandémiu ochorenia COVID-19 a v rámci koordinovaného prístupu Únie rozpočtové opatrenia na zvýšenie kapacity svojho systému zdravotnej starostlivosti, zamedzenie šírenia pandémie a poskytnutie pomoci tým osobám a odvetviám, ktoré boli obzvlášť ťažko zasiahnuté. Podľa programu stability na rok 2020 dosiahli tieto rozpočtové opatrenia úroveň 2,6 % HDP. Opatrenia zahŕňajú náhradu mzdy pre zamestnancov, dotácie pre samostatne zárobkovo činné osoby, systém nemocenských a ošetrovných dávok a nákup zdravotníckeho materiálu v súvislosti s pandémiou COVID-19. Slovensko okrem toho oznámilo opatrenia, ktoré síce nemajú priamy vplyv na rozpočet, ale prispievajú k podpore likvidity pre podniky, pričom v programe stability na rok 2020 sa odhadujú na 3 % HDP. Uvedené opatrenia zahŕňajú odklad platieb daní z príjmu a príspevkov na sociálne zabezpečenie v prípade, že sa tržby znížia o viac ako 40 % (1,4 % HDP), ako aj záruky za úvery (1,6 % HDP). Celkovo sú opatrenia, ktoré Slovensko prijalo, v súlade s usmerneniami stanovenými v oznámení Komisie o koordinovanej hospodárskej reakcii na vypuknutie nákazy COVID-19. Úplné vykonávanie týchto opatrení, po ktorom bude nasledovať preorientovanie fiškálnych politík na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií, keď to hospodárske podmienky umožnia, prispeje v strednodobom horizonte k zachovaniu fiškálnej udržateľnosti.
- (15) Na základe prognózy Komisie z jari 2020 sa odhaduje, že pri nezmenených politikách bude saldo verejných financií Slovenska v roku 2020 na úrovni -8,5 % HDP a v roku 2021 na úrovni -4,2 % HDP. Predpokladá sa, že miera zadlženosti verejnej správy zostane v rokoch 2020 a 2021 pod úrovňou 60 % HDP.
- (16) Komisia vydala 20. mája 2020 správu vypracovanú v súlade s článkom 126 ods. 3 zmluvy, keďže Slovensko plánuje v roku 2020 nedodržať prahovú hodnotu deficitu na úrovni 3 % HDP. Z analýzy celkovo vyplýva, že kritérium deficitu, ako je vymedzené v zmluve a nariadení (ES) č. 1467/1997, nie je splnené.
- (17) Po vypuknutí ochorenia COVID-19 prijalo Slovensko rýchle a bezprecedentné opatrenia s cieľom zastaviť ďalšie šírenie vírusu a predísť mu. Po tom, ako bol 6. marca 2020 zaznamenaný prvý prípad ochorenia, krajina vyhlásila od 12. marca 2020 núdzový stav a zaviedla prísne pravidlá týkajúce sa obmedzenia sociálnych kontaktov, karantény a hygieny, ako aj cestovné obmedzenia. Na niekoľko týždňov sa zatvorili obchody a zastavila sa výroba v dôležitých hospodárskych odvetviach, až kým vláda koncom apríla 2020 nezačala postupne uvoľňovať obmedzenia. V dôsledku toho sa očakáva, že slovenské hospodárstvo sa v roku 2020 prepadne do hlbkej recesie, keďže táto situácia má nepriaznivý vplyv na súkromnú spotrebu, investície a obchod. Predpokladá sa, že hospodárstvo v roku 2020 prudko klesne o 6,7 % a miera nezamestnanosti dosiahne v roku 2020 úroveň 8,8 %, čo je nárast oproti 5,8 % v roku 2019. Slovensko zareagovalo prijatím niekoľkých súborov opatrení na zmiernenie nepriaznivých účinkov krízy, ktoré zahŕňali aj prerozdelenie nevyužitých finančných prostriedkov politiky súdržnosti vo výške 1,2 miliardy EUR. Opatrenia zahŕňajú režimy skráteného pracovného času s náhradou mzdy, podporu príjmu zamestnancov prostredníctvom nemocenských a ošetrovných dávok, ako aj poskytovanie dotácií samostatne zárobkovo činným osobám s cieľom kompenzovať im stratu príjmov.

Ďalšie opatrenia na podporu likvidity spoločností a samostatne zárobkovo činných osôb zahŕňajú bankové úvery, odklad platieb daní a príspevkov na sociálne zabezpečenie, ako aj poskytovanie bankových záruk a programov zvýhodnených úrokov. Systém úverov pre malé a stredné podniky (MSP), na ktorý bolo pôvodne pridelených 38 miliónov EUR, sa rozšíri o 330 miliónov EUR z nevyužitých finančných prostriedkov Únie a o národnú schému vo výške 500 miliónov EUR. Ďalšie opatrenia zahŕňajú prerušenie daňových auditov a povinností týkajúcich sa preddavkov na dane, ako aj odklad platby nájomného pre spoločnosti a jednotlivcov.

- (18) V dôsledku pandémie ochorenia COVID-19 je teraz ešte dôležitejšie, aby Slovensko pokračovalo v riešení štrukturálnych problémov vo svojom systéme zdravotnej starostlivosti. Na zvýšenie jeho odolnosti, zmiernenie nedostatku zdravotníckeho personálu a zabezpečenie primeraných dodávok kritického zdravotníckeho materiálu a infraštruktúry sú potrebné ďalšie investície. Súbežne s úsilím zameraným na zabezpečenie dostatočného počtu zdravotníckych pracovníkov v budúcnosti by sa vďaka účinným politikám mohli zmenšiť geografické rozdiely v dostupnosti lekárov a zabezpečiť prístup k starostlivosti pre celé obyvateľstvo. Kľúčom k zvýšeniu kvality a nákladovej efektívnosti zdravotníckych služieb je modernizácia siete nemocníc a riešenie štrukturálneho nedostatku financovania verejných nemocníc. Treba posilniť poskytovanie primárnej zdravotnej starostlivosti, aby sa znížil tlak na nemocnice a zlepšil sa manažment chronických chorôb, a zároveň zlepšiť koordináciu medzi jednotlivými úrovňami a druhmi starostlivosti. Osobitne znepokojujúci je nedostatočný prístup ku kvalitnej a cenovo dostupnej dlhodobej starostlivosti v dôsledku všeobecného nedostatku financovania služieb komunitnej a domácej starostlivosti, roztriešteného riadenia a chýbajúcej systémovej koordinácie sociálnych služieb a služieb zdravotnej starostlivosti.
- (19) Kríza spôsobená ochorením COVID-19 poukázala na sociálne problémy, ktoré boli na Slovensku prítomné už predtým. Viedla k naliehavej potrebe zabezpečiť v úzkej spolupráci so sociálnymi partnermi primeranú náhradu príjmu pre pracovníkov. V snahe zmierniť vplyv krízy na zamestnanosť sa zaviedli režimy skráteného pracovného času, na ktoré sa poskytol príspevok z finančných prostriedkov Únie. Podľa prognózy Komisie sa v roku 2020 očakáva zvýšenie nezamestnanosti na úroveň 8,8 % a v roku 2021 jej pokles na úroveň 7,1 %. Napriek určitým uvoľneniam v roku 2018 sa systém dávok v nezamestnanosti na Slovensku vyznačuje prísnymi podmienkami oprávnenosti, pomerne krátkym trvaním vyplácania dávok (spravidla šesť mesiacov, pričom počas krízy sa toto obdobie mierne predĺžilo) a nízkymi mierami náhrady pre príjemcov. Niektoré skupiny sú krízou osobitne ohrozené a môžu čeliť obmedzenému prístupu k službám sociálnej ochrany a starostlivosti, čo platí aj pre marginalizované rómske komunity, ktoré často nemajú prístup k základným službám, seniorov a nízkokvalifikované osoby.
- (20) Kríza zvýšila potrebu rozvíjať digitálne zručnosti obyvateľstva vrátane digitálnych zručností učiteľov, ako aj potrebu rozšíriť širokopásmové pripojenie, keďže mnohí žiaci stále nemajú prístup na internet alebo nemajú iné predpoklady na to, aby sa mohli učiť doma, a to najmä v marginalizovaných rómskych komunitách. Pretrvávajú problémy týkajúce sa rovnakého prístupu ku kvalitnému a inkluzívnemu vzdelávaniu, keďže úroveň základných zručností študentov, ako aj ich celkové výsledky sú výrazne ovplyvnené ich sociálno-ekonomickým zázemím. Medzi školami a regiónmi sú výrazné rozdiely vo výsledkoch, čo sa odzrkadľuje aj vo vysokej miere predčasného ukončenia školskej dochádzky, najmä na východnom Slovensku. Atraktivnosť učiteľského povolania a kvalita počiatočného vzdelávania učiteľov sú aj naďalej nízke.

Okrem toho je Slovensko krajinou s najnižšou účasťou detí na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve v EÚ, a to najmä detí do troch rokov, čo má ďalší negatívny vplyv na výsledky v oblasti vzdelávania.

- (21) V dôsledku krízy spôsobenej ochorením COVID-19 sa naliehavou prioritou Slovenska stalo rýchle zavedenie podpory likvidity pre podniky prostredníctvom vhodne cielených úverov a záruk so zameraním na MSP, pričom sa využila nová flexibilita, ktorú poskytuje dočasný rámec štátnej pomoci na podporu hospodárstva a prerozdelenie finančných prostriedkov politiky súdržnosti. Primerané záruky na riziká v kombinácii s nízkymi úrokovými sadzbami a dlhou dobou splatnosti môžu pomôcť zabezpečiť rýchle poskytovanie úverov zo strany sprostredkovateľov a ich využívanie podnikmi. V procese navrhovania a vykonávania týchto opatrení treba zohľadniť odolnosť bankového sektora. K zmierneniu krátkodobých obmedzení likvidity MSP a samostatne zárobkovo činných osôb môže ďalej prispieť povolenie odkladu platieb daní a príspevkov na sociálne zabezpečenie. Prioritami Slovenska v strednodobom horizonte sú aj naďalej boj proti daňovým únikom a zlepšenie dodržiavania daňových predpisov, pričom ide o prostriedok na zabezpečenie udržateľnosti verejných financií a podporu spravodlivých a rovnakých podmienok, čím sa uľahčí oživenie hospodárstva. Na zabezpečenie dostatočnej rovnováhy peňažných tokov MSP je dôležité, aby verejné orgány na všetkých úrovniach, ako aj spoločnosti dostali pokyn na urýchlenie vyplácania faktúr svojim dodávateľom.
- (22) Pre oživenie hospodárstva a vytvorenie priaznivejšieho investičného prostredia majú zásadný význam podpora priaznivého podnikateľského prostredia a zlepšenie kvality verejných služieb. V záujme zabezpečenia účinnosti opatrení na oživenie hospodárstva je dôležité znížiť zbytočnú administratívnu záťaž a zjednodušiť postupy, a to aj prostredníctvom účinného využívania jednotných kontaktných miest pre podniky. Celková účinnosť verejných inštitúcií a verejnej správy je na Slovensku stále nízka. Zlepšiť ju môže ďalšia digitalizácia, lepšia koordinácia a plánovanie digitálnej infraštruktúry, ako aj vývoj softvéru. Ďalšie reformné úsilie by mohlo zlepšiť koordináciu tvorby politík a koncipovanie právnych predpisov a zabezpečiť vysokú výkonnosť verejnej služby a riadenia ľudských zdrojov. V záujme posilnenia odolnosti hospodárstva by Slovensku prospelo zvýšenie inovačnej kapacity podnikov, najmä MSP, ktoré by sa dosiahlo riešením problému roztriešteného riadenia výskumného a inovačného ekosystému. Lepšia spolupráca medzi podnikmi, výskumným sektorom, akademickou obcou a verejným sektorom môže podporiť výmenu vedomostí a zručností a pomôcť spoločnostiam pri inováciách a rozvíjaní nových pracovných a výrobných schopností.
- (23) Pokiaľ ide o podporu oživenia hospodárstva, bude dôležité, aby sa čím skôr realizovali pripravené verejné investičné projekty a aby sa podporili investície súkromného sektora, a to aj prostredníctvom príslušných reforiem. Na to, aby sa menej rozvinutým regiónom umožnilo dobehnúť zvyšok krajiny, rozšíriť svoju vedomostnú základňu a stať sa konkurencieschopnejšími a produktívnejšími, budú na Slovensku potrebné strategickjšie investície, a to najmä na rozvoj infraštruktúry vrátane digitálnych a iných kľúčových služieb a na zlepšenie dopravných sietí. V dôsledku šírenia ochorenia COVID-19 sa zvýraznili nedostatky v oblasti digitálnej infraštruktúry, ktoré existovali už predtým. Rozširovanie pokrytia širokopásmovým prístupom a zvyšovanie jeho rýchlosti umožní rovnocennejší a lepší prístup k internetu. Vzdelávací systém a trh práce na Slovensku by sa mohli zlepšiť vďaka úsiliu s cieľom poskytnúť obyvateľstvu lepšie zručnosti vzhľadom na meniace sa hospodárstvo a spoločnosť, a to aj prostredníctvom celoživotného vzdelávania, intenzívnejšej

spolupráce medzi podnikmi a vzdelávacím systémom na všetkých úrovniach a lepšieho napojenia programov odbornej prípravy a rekvalifikácie na súčasné a budúce potreby trhu práce.

- (24) Oživenie hospodárskeho rastu si bude v nadchádzajúcich rokoch vyžadovať politické úsilie a cielené investície, ktoré Slovensku umožnia, aby využilo príležitosti na vytvorenie udržateľnejšieho hospodárstva s vyššou pridanou hodnotou. Pri tomto úsilí by sa mali zohľadniť regionálne rozdiely. Prioritné oblasti ďalšieho úsilia, ktoré boli identifikované v národnom energetickom a klimatickom pláne Slovenska, zahŕňajú zníženie energetickej náročnosti priemyslu, podporu riešení v oblasti energetickej efektívnosti, najmä v prípade domácností, a investície do energie z obnoviteľných zdrojov. Priaznivejšie regulačné prostredie by mohlo pomôcť zvýšiť podiel energie z obnoviteľných zdrojov na dodávke energie. Slovensku by prospelo, ak by urýchlilo vykonávanie akčného plánu transformácie regiónu Horná Nitra, presmerovalo finančné prostriedky do riešení pre celý región a využilo túto možnosť na to, aby postupne prestalo využívať uhlie. Na ceste k udržateľnému hospodárskemu rastu môže Slovensku pomôcť zníženie znečistenia ovzdušia spôsobeného spaľovaním tuhého paliva a rastúcimi emisiami z dopravy, zlepšenie systému odpadového hospodárstva prostredníctvom inovatívnych riešení zberu a spracovania odpadu, dokončenie vodovodných a kanalizačných sietí s cieľom riešiť problémy s hygienou, podpora projektov v oblasti inteligentných sietí a posun priemyslu smerom ku klimaticky neutrálnemu a obehovému hospodárstvu. Naprogramovanie Fondu na spravodlivú transformáciu na obdobie 2021 – 2027 by mohlo Slovensku pomôcť riešiť niektoré výzvy, ktoré predstavuje prechod na klimaticky neutrálne hospodárstvo, a to najmä na územiach uvedených v prílohe D k správe o krajine⁸. To by Slovensku umožnilo čo najlepšie tento fond využiť.
- (25) Nové trendy v oblasti medzinárodnej organizovanej trestnej činnosti vrátane zneužívania právnych subjektov na účely prania špinavých peňazí vyvíjajú na Slovensko tlak, aby zmodernizovalo svoj rámec boja proti praniu špinavých peňazí s cieľom predchádzať hospodárskej trestnej činnosti a bojovať s ňou. Chápanie hrozby rizika je aj napriek ambicióznym plánom vlády zameraným na posilňovanie prevencie, vyšetrovania a stíhania prípadov prania špinavých peňazí stále nízke. Účinnosť dohľadu nad odborníkmi zapojenými do zakladania spoločností znižujú obmedzené ľudské zdroje a nedostatočná odborná príprava. Pri krokoch, ktoré boli prijaté v rámci akčného plánu vlády, ešte neboli špecifikované nástroje, ktoré by umožňovali účinne identifikovať a stíhať prípady prania špinavých peňazí a konfiškovať príslušné aktíva.
- (26) Zatiaľ čo tieto odporúčania sa zameriavajú na riešenie sociálno-ekonomických vplyvov pandémie a na uľahčenie hospodárskeho oživenia, odporúčania pre jednotlivé krajiny z roku 2019, prijaté Radou 9. júla 2019, zahŕňali aj reformy, ktoré sú nevyhnutné na riešenie strednodobých až dlhodobých štrukturálnych výziev. Tieto odporúčania sú naďalej relevantné a budú sa aj naďalej monitorovať počas celého budúcoročného cyklu európskeho semestra. Platí to aj pre odporúčania týkajúce sa hospodárskych politík súvisiacich s investíciami. Tieto odporúčania by sa mali zohľadniť pri strategickom plánovaní financovania politiky súdržnosti po roku 2020, a to aj v prípade zmierňujúcich opatrení a stratégií ukončenia opatrení v súvislosti so súčasnou krízou.
- (27) Slovensko by malo pokračovať v plnení svojho záväzku, ktorým je riešenie konkrétnych obáv týkajúcich sa celkovej integrity justičného systému, keďže tieto

⁸ SWD(2020) 524 final.

obavy pravdepodobne oslabujú dôveru v jeho účinné fungovanie. Pokrok vo vykonávaní reforiem zameraných na boj proti korupcii zostáva na Slovensku obmedzený. Stále sa čaká na niekoľko reforiem súvisiacich s prevenciou, respektíve na ich uskutočnenie. Tieto reformy zahŕňajú pravidlá o lobovaní, daroch, nezlučiteľnosti a kontaktoch s tretími stranami v rozhodovacom procese, ako aj ochrane oznamovateľov protizákonného konania. Hoci štatistické údaje v oblasti trestnej činnosti kolíšu, počet prípadov korupcie na vysokej úrovni, ktoré sú predmetom vyšetrovania, zostáva nízky, zatiaľ čo úsilie v oblasti trestania právnických osôb má určitý dosah.

- (28) Európsky semester poskytuje rámec pre nepretržitú koordináciu hospodárskych politík a politík zamestnanosti v Únii, čo môže prispieť k udržateľnému hospodárstvu. Členské štáty vo svojich národných programoch reforiem na rok 2020 zhodnotili pokrok v dosahovaní cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja. Zabezpečením plného vykonávania ďalej uvedených odporúčaní Slovensko prispeje k pokroku pri dosahovaní cieľov udržateľného rozvoja a k spoločnému úsiliu, ktorým je zabezpečenie konkurencieschopnej udržateľnosti v Únii.
- (29) Úzka koordinácia medzi hospodárstvami je v hospodárskej a menovej únii kľúčovým predpokladom pre dosiahnutie rýchleho oživenia po kríze spôsobenej ochorením COVID-19. Slovensko by ako členský štát, ktorého menou je euro, a pri zohľadnení politického usmernenia Euroskupiny malo zabezpečiť, aby jeho politiky boli aj naďalej v súlade s odporúčaniami pre eurozónu a aby boli koordinované s politikami ostatných členských štátov eurozóny.
- (30) Komisia vykonala v kontexte európskeho semestra na rok 2020 komplexnú analýzu hospodárskej politiky Slovenska, ktorú uverejnila v správe o tejto krajine na rok 2020. Zároveň posúdila program stability na rok 2020, národný program reforiem na rok 2020 a následné opatrenia v nadväznosti na odporúčania adresované Slovensku v predchádzajúcich rokoch. Zohľadnila nielen ich význam pre udržateľnú fiškálnu a sociálno-ekonomickú politiku na Slovensku, ale aj ich súlad s pravidlami a usmerneniami Únie vzhľadom na potrebu posilniť celkovú správu hospodárskych záležitostí Únie zabezpečením vstupov na úrovni Únie do budúceho vnútroštátneho rozhodovania.
- (31) Rada na základe tohto posúdenia preskúmala program stability na rok 2020 a jej stanovisko⁹ je zohľadnené najmä v odporúčaní 1, ktoré je uvedené ďalej,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Slovensko v rokoch 2020 a 2021 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. V súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijať všetky opatrenia potrebné na účinné riešenie pandémie, udržanie hospodárstva a podporu následného oživenia. Keď to hospodárske podmienky umožnia, realizovať fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní miery investícií. Posilniť odolnosť systému zdravotnej starostlivosti v oblasti zdravotníckeho personálu, kritických zdravotníckych materiálov a infraštruktúry. Zlepšiť poskytovanie primárnej zdravotnej starostlivosti a koordináciu medzi jednotlivými druhmi starostlivosti.

⁹ Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 1466/97.

2. Poskytnúť primeranú náhradu príjmu a zabezpečiť prístup k sociálnej ochrane a základným službám pre všetkých. Posilňovať digitálne zručnosti. Zabezpečiť rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu.
3. Účinne vykonávať opatrenia na zabezpečenie likvidity malých a stredných podnikov a samostatne zárobkovo činných osôb. Odstrániť nedostatky v oblasti digitálnej infraštruktúry. Čo najskôr realizovať pripravené verejné investičné projekty a podporiť investície súkromného sektora zamerané na podporu oživenia hospodárstva. Zamerať investície na zelenú a digitálnu transformáciu, najmä na čistú a efektívnu výrobu a využívanie energie a zdrojov, udržateľnú verejnú dopravu a odpadové hospodárstvo.
4. Zabezpečiť účinný dohľad nad rámcom boja proti praniu špinavých peňazí a jeho presadzovanie. Zabezpečiť priaznivé podnikateľské prostredie a kvalitné verejné služby, a to prostredníctvom posilnenej koordinácie a tvorby politík. Riešiť obavy týkajúce sa integrity v justičnom systéme.

V Bruseli

*Za Radu
predseda*